



OPPIMISEN TUEN KÄYTÄNNEOPAS

**Oppimista tukevia ja vahvistavia tekoja
– käytännön ratkaisuja Oulun lukioista**

ouka.fi/lukiokoulutus





Aineryhmien käytänneopas
Oulun kaupunki, lukiokoulutus

nro 2(16)
2025

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
Oppimisen tuen käytänneoppaan tehtävä ja tavoitteet	3
Opiskelua selkeyttävät rakenteet ja käytänteet	4
STRUKTUURI JA RUTIINIT	4
OHJEISTUS JA VIESTINTÄ	5
MATERIAALIT JA VÄLINEET	6
OPPIMISYMPÄRISTÖ JA ILMAPIIRI	7
Oppiainekohtaiset käytänteet ja tukimuodot	8
ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS & S2	8
MATEMATIIKKA, KEMIA JA FYSIIKKA	10
KIELET	11
REAALIAINEET	13
TAITO- JA TAIDEAINEET	15
Yhteenveto	16

Johdanto

Oulun lukioissa tehdään työtä sen eteen, että opiskelijoilla olisi selkeä, turvallinen ja oppimista tukeva arki. Tämä opas kokoaa yhteen käytännönläheisiä toimintatapoja, joita opettajat käyttävät eri lukioissa vahvistaakseen oppimista ja lisätäkseen opiskelun sujuvuutta.

Aineisto on koottu vierailamalla Oulun kaupungin lukioissa ja keskustelemalla eri aineryhmien kanssa heidän käyttämistään toimintatavoista. Mukana on esimerkkejä sekä yleisistä pedagogisista käytänneistä että oppiainekohtaisista ratkaisuista, jotka ovat vuosien varrella osoittautuneet hyödyllisiksi arjen työssä.

Opasta voi esimerkiksi hyödyntää oman opetuksen kehittämiseen, yhteisen keskustelun pohjana sekä lukioyhteisöjen toimintakulttuurin vahvistamisessa.

Oppimisen tuen käytänneoppaan tehtävä ja tavoitteet

Oppaan tehtävänä on kuvata Oulun lukioissa käytössä olevia ratkaisuja, jotka tukevat oppimista opintojaksoilla ja oppitunneilla eri oppiaineissa. Tavoitteena on vahvistaa yhteistä ymmärrystä niistä rakenteista ja toimintatavoista, jotka tukevat kaikkien opiskelijoiden sujuvaa ja yhdenvertaista etenemistä opinnoissaan.

Oppaan tavoitteet:

- Tarjota konkreettisia ja helposti käyttöön otettavia ratkaisuja oppitunneille.
- Tukea oppimisen ennakoitavuutta ja opiskelijoiden työskentelyä.
- Kuvata eri oppiaineiden käytäntöjä yhtenäisellä tavalla.
- Auttaa huomioimaan erilaiset oppijat luontevalla ja saavutettavalla tavalla.
- Vahvistaa yhteistä ymmärrystä oppimisen tuen kokonaisuudesta.

Opas palvelee erityisesti opettajia, mutta sen sisällöistä on hyötyä myös rehtoreille, opinto-ohjaajille ja opiskeluhuollon henkilöstölle. Se on tarkoitettu käytännön työkaluksi, jonka ratkaisuja voi soveltaa omaan opetukseen yksittäin, teemakohtaisesti tai laajempaan opetuksen kehittämisen tukena.

Opas on tuotettu Oulun kaupungin Tukea ja turvaa opintielle -kehittämishankkeessa, jonka rahoitus on saatu Opetushallitukselta.

Opiskelua selkeyttävät rakenteet ja käytänteet

Tämä luku kokoaa käytäntöjä, jotka tukevat opiskelijoiden arkea riippumatta oppiaineesta. Käytännöt on jaettu neljään osa-alueeseen. Jokaisen osion alussa kuvataan lyhyesti, miten kyseinen teema tukee oppimista.

STRUKTUURI JA RUTIINIT

Selkeät rutiinit ja ennakoitava rakenne vähentävät kuormitusta ja auttavat opiskelijoita hahmottamaan, mitä tulee tehdä ja missä järjestyksessä. Kun toiminta on läpinäkyvää, opiskelija pystyy keskittymään itse oppimiseen.

- Oppitunneilla on toistuva rakenne ja selkeä jaksotus, joka luo ennakoitavuutta.
- Opintojakson alussa käydään yhdessä läpi tavoitteet, sisällöt, arvioinnin periaatteet ja työtavat.
- Tunnin kulku tai tuntirunko jaetaan etukäteen OneNotessa, Teamsissa tai muulla alustalla.
- Wilman tuntipäiväkirjaan kirjataan tunnin sisällöt ja kotitehtävät oppimisen jatkuvuuden varmistamiseksi.
- Kokeet, tehtävät ja palautuspäivät aikataulutetaan ajoissa ja niistä viestitään selkeästi.
- Siirtymät oppitunnin eri vaiheiden välillä tehdään näkyviksi ja niistä muistutetaan tarvittaessa.
- Työtavat ja toimintaperiaatteet sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa, mikä lisää sitoutumista ja yhteistä ymmärrystä.
- Rutiineihin voidaan sisällyttää vertaistukea, esimerkiksi parikeskusteluja tai yhteisiä tarkistushetkiä.
- Työrauhaa tuetaan selkeästi jäsennellyllä etenemisellä ja sopivalla tahdilla ilman kiirehtimistä.
- Yhteiset käytänteet koko opintojakson ajan auttavat opiskelijaa hahmottamaan, miten edetään ja mitä häneltä odotetaan.



OHJEISTUS JA VIESTINTÄ

Selkeä, vaiheittainen ohjeistus tukee keskittymistä ja vähentää väärinymmärryksiä. Kun tavoitteet ja tehtävät viestitään avoimesti, opiskelija tietää, mihin keskittyä ja miten edetä.

- Tunnin alussa käydään läpi, mitä tehdään, miksi ja mitkä ovat oppimisen tavoitteet.
- Ohjeet annetaan vaiheittain ja ne näytetään taululla, digimateriaalissa tai muussa selkeässä muodossa.
- Keskeiset käsitteet, tehtävälistat ja tarvittavat materiaalit ovat opiskelijoiden saatavilla etukäteen.
- Ohjeiden ymmärtäminen varmistetaan kysymällä, keskustelemalla ja tarjoamalla tarvittaessa henkilökohtaista ohjausta.
- Opiskelijoille kerrotaan, mitkä asiat ovat erityisen olennaisia ja mitkä lisämateriaaleja tai syventäviä sisältöjä.
- Oppitunnin ja opintojakson aikana opettaja muistuttaa tehtävien eri vaiheista, niiden etenemisestä ja antaa tarvittaessa lisäohjausta.
- Koti- ja tuntitehtävät merkitään johdonmukaisesti esim. Wilmaan, Moodleen, OneNoteen tai Teamsiin.
- Muutoksista viestitään selkeästi ja yhdenmukaisesti sovitun kanavan kautta.
- Ohjeistuksessa huomioidaan visuaalisuus: värit, symbolit ja jäsennellyt tehtävälistat helpottavat hahmottamista.
- Toistuva ja johdonmukainen viestintä luo rutiineja, ja se tukee erityisesti niitä opiskelijoita, jotka hyötyvät ennakoitavuudesta ja selkeistä rakenteista.

MATERIAALIT JA VÄLINEET

Selkeä ja saavutettava materiaali tukee oppimista eri tasoilla. Hyvin jäsenneilty opetusmateriaali vähentää kuormitusta, helpottaa keskittymistä ja mahdollistaa opiskelijoille erilaisia tapoja omaksua sisältöjä.

- Oppikirjat toimivat oppitunnin rungon ja opiskelun tukena.
- Oppikirjamateriaalit ovat luettavina tai/ja kuunneltavina versioina. Painettua kirjaa voidaan suositella sähköisen rinnalle.
- Oppikirjoissa hyödynnetään saavutettavia ominaisuuksia kuten lukuviivainta, selkotekstejä, käsiteluetteloa ja äänitiedostoja.
- Oppimateriaalista tarjotaan tarvittaessa selkomuotoisia versioita, esimerkiksi monisteilla.
- Digialustoja (Teams, Moodle, OneNote) käytetään ohjeistuksessa, tehtävissä, materiaaleissa, videoissa ja palautteessa.
- Materiaaleja selkeytetään värikoodeilla, symboleilla ja vaiheittaisilla ohjeilla.
- Oppikirjan tärkeimmät sisällöt käydään huolellisesti läpi; lisämateriaalia tarjotaan sitä kaipaaville.
- Materiaaleja eriytetään opiskelijan tarpeen mukaan helpotetuksi tai vaihtoehtoiseksi versioksi.
- Opiskelijoille voidaan antaa mahdollisuus hyödyntää omia muistiinpanojaan ja materiaalejaan arviointitilanteissa oppimisen tukena.
- Muistiinpanoja voi saada etukäteen tai jälkikäteen. Dioista ja opetettavista asioista saa ottaa kuvia.
- Muistiinpanojen tekemiselle varataan riittävästi aikaa, jotta opiskelijan ei tarvitse kuunnella ja kirjoittaa samanaikaisesti.
- Käsien kirjoittamista hyödynnetään oppimisen tukena. Tietokoneen käyttöä säännöstellään tarkoituksenmukaisesti.
- Opintojakson alussa käydään yhdessä läpi, miten digikirja tai sähköinen alusta toimii.
- Kuvia, videoita ja kaavioita käytetään havainnollistamisen tukena.
- Paperista ja digitaalista materiaalia hyödynnetään opiskelijan tilanteen ja tarpeen mukaan.



OPPIMISYMPÄRISTÖ JA ILMAPIIRI

Turvallinen, salliva ja joustava oppimisympäristö kannustaa opiskelijaa kysymään, tekemään parhaansa ja oppimaan lisää. Yhteisöllinen ilmapiiri, jossa opiskelija tuntee olevansa osa oppimisryhmää, edistää keskittymistä, osallisuutta ja työrauhaa.

- Opettajan vuorovaikutus on kannustavaa, ohjaavaa ja rauhallista.
- Opettajan läsnäolo ja kiertely luokassa tukevat keskittymistä ja ohjaavat työskentelyä.
- Opiskelijat osallistetaan esimerkiksi työtapojen ja sääntöjen sopimiseen.
- Ryhmät muodostetaan niin, että kaikki pääsevät mukaan. Istumajärjestystä ja nimien opettelua hyödynnetään osallisuuden lisäämisessä.
- Keskustelulle ja kysymyksille on riittävästi tilaa oppitunneilla.
- Oppimisympäristö joustaa mahdollisuuksien mukaisesti: opiskelija voi esimerkiksi siirtyä toiseen tilaan tai hiljaiseen työskentelyyn tarpeen mukaan.
- Työtapojen vaihtelu ja tunnin rytmitys auttavat ylläpitämään keskittymistä.
- Häiriötekijöitä vähennetään ja tarvittaessa käytetään tukivälineitä kuten vastamelukuulokkeita.
- Esiintymistaitoja harjoitellaan turvallisesti pienemmissä ryhmissä ja jännittäviä tilanteita siedätetään asteittain.
- Opiskelijoita rohkaistaan kysymään ja varmistamaan ymmärrystään tarpeen mukaisesti.
- Vertaispalaute, jakaminen ja yhteiset onnistumiset vahvistavat myönteistä ilmapiiriä.
- Oppimisympäristö mahdollistaa yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyn.
- Opiskelijalle on aina mahdollisuus kysyä ja saada selkeytystä tehtäviin.
- Pyritään pois täydellisyyden tavoittelusta ja normalisoidaan oppimiseen liittyviä epämiellyttäväkin tunteita.

Oppiainekohtaiset käytänteet ja tukimuodot

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS & S2

1. Oppiainekohtaiset käytänteet ja vinkit

- Käsitteet ja tehtävänannot pilkotaan pieniin, selkeisiin osiin, ja niitä avataan yhdessä.
- Mallitekstit auttavat hahmottamaan eritasoisia vastauksia ja kokonaisuuden rakentamista.
- Muistiinpanot tehdään ohjatusti, etenkin opintojen alussa, jotta opiskelija oppii jäsentämään tekstiä.
- Esimerkiksi kirjallisuushistorian projekteissa opiskelija saa aikatauluttaa työnsä joustavasti yksin tai parin kanssa.
- Toiminnalliset harjoitukset, kuten käsitesanakävelyt ("mitä eroa sanoilla nuorikko ja nuorukainen"), käsitelistat ja käsitteiden alias-pelien käyttö.
- Aikajanojen hyödyntäminen osana muistiinpanoja tukevat kokonaisuuksien hahmottamista.
- Käytävätyöskentely ja luokan ulkopuolinen työskentely tuovat vaihtelua ja auttavat keskittymään.
- Pari- ja ryhmätyöskentely on keskeinen työmuoto. Opiskelijat opettavat toisilleen, keskustelevat ja rakentavat vastauksia yhdessä.
- Suullisia harjoituksia voidaan tehdä pienemmissä ryhmissä, videoina tai podcast-muotoisina esityksinä.
- Moniaistillisuus on käytössä esimerkiksi draaman, kuvien ja sanallisten tehtävien yhdistelmissä.
- Oppikirjojen tietolaatikoita ja selkokielistä materiaalia hyödynnetään käsitteiden avaamisessa.
- Rautalankamallien hyödyntäminen luku- ja kirjoitustaidon vastausrakenteissa tukevat oppimista.
- Työtavoissa vaihdellaan opettajajohtoisia, toiminnallisia, luovia ja analyttisiä menetelmiä.
- Tehtävissä on usein valinnanvaraa, esimerkiksi vaihtoehtoisia tehtäväpolkuja tai eri laajuisia harjoituksia.
- Opiskelijat saavat keskustella tehtävästä ensin parin tai pienemmän ryhmän kanssa ennen isommalla ryhmällä läpikäyntiä.
- Toistuva lyhyiden suullisten esitysten ja ryhmäkeskustelujen harjoittelu lisää varmuutta ja osallistumista.

2. Erilaisten oppijoiden huomioiminen oppiainekohtaisesti

- Arviointi on monipuolista: jokaisella opintojaksolla arvioidaan suullista, kirjallista ja lukemisen taitoa. Työskentely ja prosessi ovat keskeisessä roolissa, ei pelkästään kirjallinen koe.
- Suullisen esityksen voi toteuttaa videona, äänenä, pienemmässä ryhmässä tai pelkästään opettajalle.
- Minimimuistiinpanojen käsimalli tukee hahmottamista: opiskelija kirjaa aina vähintään viisi tärkeintä käsitettä tai ydinasiaa.
- Tukiopetus ja ”sparrauksen” tarjoaminen opiskelijoille.
- Oppimateriaalista tarjotaan selkokielisiä versioita ja lukuvinkkejä (esimerkiksi selkokirjat ja Celia).
- Tehtävät voidaan jakaa perustason ja syventäviin tehtäviin. Opiskelija valitsee oman tavoitetasonsa mukaan.
- Opiskelija merkitsee taulukkoon oman tavoitteensa ja katsoo, mitä taitoja/sisältöjä tiettyyn arvosanaan vaaditaan.
- Opiskelijoille voidaan antaa mahdollisuus hyödyntää omia muistiinpanojaan ja materiaalejaan arviointitilanteissa oppimisen tukena.
- Lukemisen ja kirjoittamisen arviointikriteerejä tutkitaan yhdessä, ja opiskelija asettaa itse omat tavoitteensa.
- Palautteenanto kohdistetaan opiskelijan taitotasoon ja edistymiseen.
- Tehtävänannot voidaan selkeyttää tai pilkkoa, ja ohjeet annetaan tarvittaessa useassa vaiheessa.
- Erilaisissa suullisissa tehtävissä voidaan hyödyntää pienempää yleisömäärää ja harjoitella asteittain jännityksen sietoa.
- Avataan minimivaatimuksia (esim. millaisella tekstillä pääsee läpi äidinkielen yo-kokeessa).
- Tarjolla on tukituokioita niille, jotka tarvitsevat lisätukea ja henkilökohtaista ohjausta.
- Painotetaan tehtävissä laatua, ei määrää.

MATEMATIIKKA, KEMIA JA FYSIIKKA

1. Oppiainekohtaiset käytänteet ja vinkit

- Tunnit alkavat usein lyhyellä kertauksella: esimerkiksi yhteinen keskustelu, toiminnallinen harjoitus, pieni testi tai kuvien selittäminen.
- Teoria ja esimerkit ovat näkyvissä samassa dokumentissa, jolloin opiskelija voi seurata etenemistä selkeästi.
- Opettaja näyttää vaiheittain tehdyn malliratkaisun ennen itsenäistä työskentelyä.
- Geogebra ja muut simulaatiot tallennetaan, jotta opiskelija voi palata niihin myöhemmin.
- Toiminnalliset kertausharjoitukset, kuten Alias-pelit tai matemaattiset suunnistukset, auttavat muistamaan keskeiset käsitteet.
- "Opintokorttien" tehtävien värikoodit (eli eri tasoiset tehtävät heti näkyvillä), joista opiskelija saa valita.
- Demot, laboratoriotyöskentelyt ja fyysiset mallinnukset tukevat ilmiöiden ymmärtämistä.
- Arkielämään sidotut tehtävät ja projektit, kuten talousmatematiikan oma talous - projekti, lisäävät merkityksellisyyttä.
- Opiskelijoilla on usein mahdollisuus valita tehtävistä eri vaikeustasoja.
- Tuntien aikana pidetään lyhyitä taukoja, joiden aikana opiskelijat voivat keskustella ja tarkistaa asioita toisiltaan.
- Opetusvideoita tehdään sekä opettajan että opiskelijoiden toimesta.
- Pelillistäminen, kuten pakopelit, edistävät motivaatiota ja ryhmätyöskentelytaitoja.
- Flippaus voi toimia erityisesti teorian omaksumisessa.
- Kävelytauot ja hetkelliset tilanvaihdot auttavat jaksamisessa.

2. Erilaisten oppijoiden huomioiminen oppiainekohtaisesti

- Tehtävissä ja kokeissa on usein useita vaikeustasoja: perustasosta syventävään.
- Joissain kokeissa maksimiarvosana voidaan rajata (esimerkiksi 7), mikä tukee alaspäin eriyttämistä.
- Varsinkin opintojen alkuvaiheessa voidaan hyödyntää osaa kokeista paperisena versiona.
- Helpotettu tai tuttu koe tukee opiskelijoita, joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisiä haasteita.

- Ratkaisut voidaan jakaa heti, jotta opiskelija näkee etenemisensä ja saa tukea itsenäiseen työskentelyyn.
- Laskupaja ja pienryhmäohjaus tarjoavat mahdollisuuden yksilölliseen tukeen.
- Muistiinpanojen saaminen etu- tai jälkikäteen tukee hahmottamista.
- Tallenteet vaikeista tehtävistä auttavat kertauksessa.
- Parikokeet ja kotikokeet tarjoavat vaihtoehtoisia tapoja osoittaa osaamista.
- Tehtävät voidaan pilkkoa pieniin osiin, jotta eteneminen ei pysähdy.
- Opiskelija saa edetä omaan tahtiin, etenkin itsenäisissä laskutehtävissä. Hyödynnetään pistesysteemiä.
- Lisätehtävät ja puuhapussit antavat innokkaille mahdollisuuden syventää osaamistaan.
- Arvioinnissa huomioidaan monipuolisesti useita suoritustapoja, ei pelkästään loppukoetta.
- Opettaja pyrkii tuntemaan opiskelijoidensa vahvuudet ja haasteet, vaikka ryhmät olisivat isoja.

KIELET

1. Oppiainekohtaiset käytänteet ja vinkit

- Kurssisuunnitelma ja arvioinnin painotukset annetaan kirjallisesti ja käydään yhdessä läpi.
- Työtavat vaihtelevat: luetaan, kuunnellaan, puhutaan ja kirjoitetaan lähes jokaisella tunnilla.
- Parikeskustelut ja suulliset harjoitukset tehdään usein liikkuen.
- Kirjan tekstistä etsitään käsiteltyjä kielioppiasioita -> nivotaan eri teemoja yhteen, yhdistetään kielioppia käytäntöön.
- Muistipelikortit, sanalaput ja fraasimonisteiden käyttö tukevat käsitteiden ja sanaston oppimista.
- Break Pro (taukojumpsavideot eri kielillä).
- Flippaus on käytössä erityisesti kielioppiasioissa.
- Podcast-kävelyt toimivat sekä vapaan keskustelun että kuuntelun harjoituksina.
- Videoita, uutisia ja autenttisia tekstejä käytetään elävöittämään oppimista.
- Oppituntien rakenteessa huomioidaan rytmi ja vaihtelu, jotta keskittyminen säilyy.
- Vihkotyöskentely ja -muistiinpanot -> monisteet liimataan vihkoon, jotta on muutakin kuin tietokoneen ruudulla olemista.
- Sanastoa harjoitellaan eri tavoin: minitestit, sanaristikot, vihkotyöt ja digisovellukset.
- Sovellusten hyödyntäminen, esim: Quizlet, Quizizz, Kahoot.

- Käsin tehtävät muistiinpanot/ristikot – erityisesti kielioppisäännöissä.
- Teemasanasto ympäri luokkaa – tehdään kiertäen muistiinpanot.
- Jos on pitkä sanasto -> voidaan hyödyntää tekoälyä ja "haravoida" sillä tekstiä.
- Hyödynnetään Abitti- ja yo-harjoituksia, ja niitä tuetaan selkeillä ohjeilla ja valmentavilla harjoituksilla.
- Hyödynnetään tekstien käännöksiä, josta tulee etsiä virheet.
- Luetunymmärtämistä Teams-tehtävinä -> monipuolisempia ja sopivampia eri tasoille kuin kirjan omat. Vastaavat paremmin yo-koetta.
- Perustason kielioppitehtäviä englannissa, joita ei löydy kirjasta tai aloitetaan suoraan ns. tukitehtävistä.
- Käytetään myös aktiivisesti oppikirjan ulkopuolisia materiaaleja, kuten artikkeleita, videoita ja tv-ohjelmia.
- Tehtävät jaetaan usein perustason ja soveltaviin tehtäviin.

2. Erilaisten oppijoiden huomioiminen oppiainekohtaisesti

- Arviointi on jatkuvaa ja sisältää mikropalautetta, suullisia näyttöjä ja testejä.
- Sanakokeita voidaan korvata minitesteillä, jotka ovat auki viikon ajan eivätkä vaikuta numeroon.
- Teksteihin lisätään tukisuomennoksia ja vaikeita ohjeita selkeytetään.
- Kirjastosta voi lainata painetun oppikirjan, ja opiskelijaa ohjataan hyödyntämään sitä esim. sanaston harjoittelussa.
- Lukuviivain avuksi digi- tai printtikirjassa.
- Koetehtäviä voidaan tulostaa paperille sähköisen kokeen tueksi, erityisesti luetunymmärtämisessä.
- Heikommille opiskelijoille huomioidaan suppeampi sanasto tai kevennetty tavoitteisto. Esim. keskitytään vain sanaston lihavoitujen sanojen opettelemiseen tai opettelemaan ainakin tunnistamaan sanat englanti – suomi.
- Oppimateriaalien työkalut hyödyllisiä (esim. rivivälien suurennus). Otavassa maalaustoiminto. Karaoketoiminto teksteihin on hyvä.
- Tavoitekysely auttaa opiskelijaa määrittämään oman tavoitetasonsa kurssille.
- Suullisia näyttöjä voidaan antaa yksin, pareittain tai pienemmissä ryhmissä.
- Kielioppitermejä käydään läpi toistuvasti ja selkokielisesti.
- Koealue voidaan pilkkoa pienempiin kokonaisuuksiin oppimisvaikeuksissa.
- Kokeessa extratehtäviä, joissa voi osoittaa osaamista myös koealueen ulkopuolella, esim. meemin selittäminen.
- Helpotettu koepaketti arvosanalle 5.

- Abikursseilla opiskelijat tunnistavat oman tasonsa ja valitsevat siihen sopivia tehtäviä.
- Korotustunnit -> uusinta -> ei korotu -> korotustunnit ja koemonisteita.
- Edistyneille tarjotaan laajentavia ja syventäviä tehtäviä, kuten lisälukemista tai vaikeampia soveltavia harjoituksia.

REAALIAINEET

1. Oppiainekohtaiset käytänteet ja vinkit

- Pelit, demonstraatiot, draama, pantomiimit ja toiminnalliset harjoitukset tekevät käsitteistä konkreettisia.
- Tunnin alkukertaus: vapaamuotoinen keskustelu, toiminnalliset kertaavat tehtävät, testit, kuvien selittäminen, aihe/kuvaparien löytäminen.
- QR-koodiradat, kävelypodcastit ja ulkonaoppiminen tuovat vaihtelua ja tukevat keskittymistä.
- Oppimispolut, käsittekartat ja timanttipiirit auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia.
- Havaintomateriaaleja (kuten maapallo, legot, muovailuvaha) käytetään ilmiöiden konkretisoimiseen.
- "Lappuleikkejä": kerätään post-it lapuille ajatuksia ja herättelyä aiheesta. Välillä tehdään myös ryhmissä isommilla papereilla.
- Sovellusten hyödyntäminen, esim: Kahoot, quizlet, quiziz, blooket.
- Esitelmämessut: osa opiskelijoista esittää, osa kiertää ja antaa palautetta.
- Parikeskustelut ja ryhmätehtävät ovat keskeisiä työskentelytapoja.
- Alias-tyyppiset käsitteiden selittämisharjoitukset tukevat termien ymmärtämistä.
- Lyhyet testit ja kertaushetket tukevat muistia ja ennakoivat suurempia kokonaisuuksia.
- Oheismateriaalien käyttö ja niiden jakaminen kotiin, esim. videot, podcastit ja artikkelit -> voi opiskella kotona lisää.
- Keskustellaan erilaisista näkökulmista ja opetellaan perustelemaan niitä.
- Flippaus voi toimia uuden sisällön opiskelussa.
- Tunneille voidaan ottaa vierailijoita (myös etänä) tai osallistutaan ulkoisiin tilaisuuksiin.

2. Erilaisten oppijoiden huomioiminen oppiainekohtaisesti

- Osaamisen voi osoittaa kokeella, esitelmällä, podcastilla, pienryhmätyöllä, portfolioilla tai projektilla.
- Tehtävissä on vaihtoehtoja: perustason tehtävät riittävät läpikäymiseen, syventävät tehtävät nostavat arvosanaa.
- Bonustehtävät ja vapaaehtoiset lisätehtävät innostuneille.
- Muistiinpanoja saa käyttää kokeissa, ja ne voidaan tarkistaa erillisenä arviointikriteerinä.
- Konkretisoidaan ryhmätyötä näyttämällä edellisten vuosien tuotoksia.
- Kokeissa voi olla tasotehtäviä tai vaihtoehtoisia suoritustapoja (esimerkiksi parikoe).
- Selkotekstejä ja printtimateriaaleja tarjotaan digimateriaalin rinnalle.
- Oppimisen tavoitteet ja arviointiperusteet tehdään alusta asti näkyviksi.
- Oppimisvaikeuksista voidaan keskustella yksilöllisesti, ja opiskelijalle tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia näyttää osaamistaan.
- Tehtävät voidaan pilkkoa pienempiin vaiheisiin.
- Työskentelytiloja voidaan vaihtaa: ryhmätyöpöydät, hiljainen tila, itsenäinen tila.
- Opettajan henkilökohtainen apu on tärkeää etenkin isoissa ryhmissä.
- Teknologian käytön rajoittamista käytetään keskittymisen tukena: läppärit vain tarpeen mukaan.

TAITO- JA TAIDEAINEET

1. Oppiainekohtaiset käytänteet ja vinkit

- Värikoodit, tiivistelmät ja selkeät vaiheistetut ohjeet tukevat työskentelyä.
- Prosessikeskeisyys korostuu: työskentely ja jatkuva oppiminen/tekeminen ovat tärkeimpiä.
- Vaihtelevat tuntirakenteet ja monipuoliset opetusmenetelmät pitävät yllä motivaatiota.
- Vertaisoppiminen ja paritehtävät ovat keskeisessä roolissa.
- Teaching Games for Understanding -malli liikunnassa: ensin pelataan, sitten analysoidaan.
- Musiikin opetuksessa teoria avataan soittamisen ja käytännön kautta.
- Kuviksessa ja muissa visuaalisissa oppiaineissa voidaan siirtyä rauhallisempaan tilaan työskentelemään.
- Ulkoaoppimiseen ja musiikin teoriaan lisätään kehollisuutta.
- Eri soittimien, tekniikoiden tai tehtävien vaikeustasojen valinta mahdollistaa yksilöllisen etenemisen.
- Sovelluksia, apulauluja, rytmiharjoitteita ja luovia tehtäviä hyödynnetään aktiivisesti.

2. Erilaisten oppijoiden huomioiminen oppiainekohtaisesti

- Arviointi on jatkuvaa ja perustuu työskentelyyn, ei pelkkään lopputulokseen.
- Jokainen opiskelija asettaa omat tavoitteensa, ja arviointi suhteutetaan siihen.
- Tehtävissä ja harjoitteissa tarjotaan eri tasoisia vaihtoehtoja.
- Liikunnassa voi valita esimerkiksi vauhdikkaamman tai rauhallisemman lajin ilman vaikutusta arviointiin.
- Kuviksessa voi siirtyä pienempään ja rauhallisempaan tilaan työskentelemään.
- Valinnanvapautta rajataan sopivasti, jotta se ei kuormita.
- Opiskelijoita rohkaistaan kokeilemaan ja uskaltamaan ilman täydellisyyden painetta.
- Luodaan turvallinen ilmapiiri ja oppimisympäristö (tsemppaaminen & väliaplodit).
- Rohkaisu ja kannustaminen muistuttavat siitä, että oppiminen tapahtuu prosessissa.
- Peilataan oppimista lähtötasoon.
- Solistisissa opinnoissa tavoitteet ja harjoitusohjelma suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa.
- Itsearviointi ja tavoitteen asettaminen ovat osa opintojaksoa.
- Jokainen saa edetä omalla tasollaan, eikä tehtävissä ole yhtä oikeaa tapaa onnistua. Lähtökohtaisesti väärää vastausta ei ole.

Yhteenveto

Oppimisen tuen käytänneopas tekee näkyväksi sen monipuolisen ja laadukkaan työn, jota Oulun lukioissa tehdään päivittäin opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Oppaan esimerkit osoittavat, että oppimista tukevat rakenteet ja käytänteet ovat usein arjen pieniä, mutta merkityksellisiä ratkaisuja, jotka lisäävät opiskelun selkeyttä, ennakoitavuutta ja saavutettavuutta.

Keskeisiä teemoja, jotka nousivat esiin eri oppiaineissa ja lukioyhteisöissä, ovat:

- **Selkeys ja ennakoitavuus.** Kun tuntien rakenne, tavoitteet ja ohjeistus ovat näkyvissä, opiskelija pystyy hahmottamaan, mitä tunnilla ja opintojaksolla tapahtuu ja mitä häneltä odotetaan.
- **Vaiheittainen ja saavutettava materiaali.** Selkeät ohjeet, visuaaliset tukikeinot, selkokieliisyys ja monipuolisten opiskelumateriaalien hyödyntäminen auttavat kaikkia oppijoita.
- **Turvallinen, salliva ja joustava oppimisympäristö.** Rauhallinen vuorovaikutusote, opettajan antama yksilöllinen tuki ja työrauhan ylläpitäminen tukevat opiskelijan keskittymistä ja hyvinvointia.
- **Monipuoliset työtavat.** Monipuolisten työtapojen, kuten toiminnallisuuden, yhteisten keskusteluiden, projektioppimisen, pelillisyyden ja ilmiölähtöisyyden hyödyntäminen tekevät oppimisesta elävää ja merkityksellistä.
- **Eriyttäminen luonnollisena osana opetusta.** Tehtävien eri tasot, vaihtoehtoiset osaamisen osoittamistavat, rohkaiseva palaute ja opiskelijan omien tavoitteiden huomioiminen tekevät oppimisesta saavutettavaa kaikille.

Oppimisen tuki ei siis ole yksittäinen toiminto, vaan se rakentuu arjen valinnoista ja yhteisistä toimintatavoista, esimerkiksi siitä, miten opettaja jäsentää tunnin, miten hän ohjeistaa, miten opiskelijat otetaan mukaan ja millaisia työskentelytapoja heille tarjotaan. Tämä opas tarjoaa yhden välineen niiden kehittämisen tueksi.

Oppaaseen on kerätty kokoelma ratkaisuja, joista voi poimia, muokata ja soveltaa omaan opetukseen sopivia tapoja. Se tarjoaa mahdollisuuden tunnistaa jo olemassa olevaa osaamista, tuo näkyväksi toimivia käytänteitä ja kannustaa jakamaan niitä sekä vahvistaa yhteistä oppimisen tuen kulttuuria lukioyhteisössä.